

Müqəddəs Vətənin keşiyində

Qafqaz üzrə sərhəd qoşunlarının operativ qrupu yaradıldı. Orada azərbaycanlı zabitlər yüksək rütbə ala bildilər. Eyni zamanda, Moskvanın aramsız təzyiqləri şəraitində milli hərbi kadrlar hazırlamaq məqsədilə Cəmsid Naxçıvanski adına məktəb açıldı. Bu, azərbaycanlıların hərbi işə cəlb olunmasında mühüm rol oynadı. Təkcə belə bir faktı vurğulamaq yerinə düşər ki, bu gün general-polkovnik Elçin Quliyev başda olmaqla Dövlət Sərhəd Xidmətinin və Sərhəd Qoşunlarının komanda heyətinin əksəriyyəti ilk hərbi təhsillərini bu məktəbdə almışlar.

SSRİ-nin buraxılması və Azərbaycanın öz dövlət müstəqilliyini elan etməsi qazanılmış nailiyyətlərin qorunması məsələsini yenidən gündəmə gətirdi. Belə bir şəraitdə

1991-ci il dekabrın 9-da Azərbaycan Respublikasının Milli Şurası “Azərbaycan Respublikasının Dövlət Sərhədi haqqında” Qanun qəbul etdi. Dekabrın 16-da isə Azərbaycan Respublikasının Dövlət Sərhədini Mühafizə Komitəsi (DSMK) yaradıldı. Yenicə yaradılmış komitə çox böyük çətinliklərlə üzləşməli oldu. Belə ki, dövlət sərhəd zolağının bəzi yerlərində keçilməz tikanlı məfillərin sökülməsi və müxtəlif strateji malların kənara daşınmasına şərait yaradılması respublikamızın iqtisadiyyatını sarıdırdı. Təcili tədbirlərin görülməsi tələb olunurdu. Vəziyyəti daha çox ağırlaşdıran isə Ermənistanın hərbi təcavüzü idi. Ermənistan Silahlı Qüvvələri tərəfindən ölkə ərazisinin 20 faizinin işğalı nəticəsində İİR ilə dövlət sərhədinin 132 kilometrinə nəzarət etmək də qeyri-mümkün idi.

Müstəqil Azərbaycanın Sərhəd Qoşunları Ermənistanın ölkəmizə qarşı başladığı elan olunmamış müharibə şəraitində formalaşdırdı. Bu olduqca ağır bir dövr idi. 1992-ci il may ayının 8-dən 9-na keçən gecə “Bakı” Əlahiddə nəzarət buraxılış məntəqəsinin DSMK-nın təbəçiliyinə verilməsi təmin edildi. Sovetdən qalma silah-sursat və digər lazımı hərbi ləvazimatlarla dolu olan hərbi anbarların ələ keçirilmə-

si DSMK-nın maddi-texniki bazasını yaradılmasında mühüm rol oynadı. Eyni zamanda, oğurluq halları, hərbi sursatın və əmlakın sovet sərhədçiləri tərəfindən talan edilməsi çoxalmışdı. Buna görə də hərbi anbarların ələ keçirilməsi zəruri idi və milli sərhədçilərimiz 1992-ci ilin iyulun 26-da fədakarlıq göstərərək bu vacib hərbi obyektı öz təbəçiliklərinə keçirməyə nail oldular.

Şimal sərhədləri istiqamətdə nəzarəti gücləndirmək zərurəti də meydana çıxmışdı. DSMK 1992-ci il iyunun 13-də “Yalama” ƏNBM-in fəaliyyətə başlaması haqqında qərar verdi. İyunun 16-da milli sərhəd qoşunlarımızın əsgərləri baş leytenant Elçin Quliyevin rəhbərliyi altında Azərbaycanla Rusiya arasındakı əsas tranzit yola nəzarət et-

mək məqsədilə 1992-ci il oktyabrın 6-da Rusiya Federasiyası və Azərbaycan Respublikası arasında bağlanan müqavilənin şərtlərinə uyğun olaraq 27 noyabr 1992-ci il tarixdə Əlahiddə Sərhəd Gözətçi Gəmilər Briqadası Sərhəd Qoşunlarının ixtiyarına verildi. Lakin bütün gəmilər, silah-sursat, avtomobil və digər texnika ölkəmizdən çıxarılaraq Həştərxana aparılmışdı. Azərbaycanda yalnız iki ədəd xidmətə yararsız gəmi qalmışdı. Belə bir şəraitdə su sərhədlərimizin mühafizəsi ən ümdə vəzifə kimi igid matroslarımızın öhdəsinə buraxılmışdı.

Sərhədləri etibarlı mühafizə etmək üçün təcili tədbirlər görülməli idi. 1992-ci il oktyabrın 9-dan etibarən DSMK Milli Təhlükəsizlik Nazirliyinin Sərhəd Qoşunları Baş İdarəsi kimi fəaliyyət göstərməyə başladı. Eyni zamanda, milli sərhədçi kadrların hazırlanması prosesi də gücləndirildi. 1992-ci ildən sərhədçi zabitlər Müdafiə Nazirliyinin tabeliyində olan Bakı Ali Ümumqoşun Komandirləri Məktəbinin sərhəd fakültəsində hazırlanmağa başlanıldı. 1994-cü ildən başlayaraq Sərhəd Qoşunları həmin məktəbin məzunları ilə komplektləşdirildi. Sərhədçi zabit və gizirlərin, xüsusilə ehtiyatdan xidmətə qəbul olunanların bilik və peşə bacarığını artırmaq məqsədi ilə Sərhəd Qoşunlarının tərkibində 1994-cü ilin avqust ayının 12-də Kadrların Hazırlanması və Təkmilləşdirilməsi Kursları yaradıldı. Keçmiş sovet sərhədçilərinin Azərbaycan ərazisindən çıxarılması prosesi 1993-cü ilin aprel ayına qədər davam etdi. Aprelin 5-də Azərbaycan Respublikası ərazisində yerləşən sonuncu rabitə taburunun təhvil-təslim prosesi başa çatdı. Bununla da, sonuncu sovet sərhədçisi ölkəmizin ərazisini tərk etdi.

Milli sərhədçi zabitlərin hazırlanması sahəsində dönüş nöqtəsi 1998-ci il dekabrın 1-də ulu öndər Heydər Əliyev tərəfindən Milli Təhlükəsizlik Nazirliyinin Akademiyasının yaradılması haqqında fərmanın verilməsi oldu. Bunun ardınca o, 2002-ci il iyulun 31-də Azərbaycan Respublikasının Dövlət Sərhəd Xidmətinin (DSX) yaradılması barədə fərman imzaladı. DSX-nin yaradılması və ona mərkəzi icra hakimiyyəti orqanı statusunun verilməsi ilə Azərbaycan sərhədçilərinin fəaliyyəti keyfiyyətcə yeni mərhələyə qədəm qoydu. Bu orqanın qarşısında müasir dövrün tələblərinə uyğun olaraq yeni vəzifələr qoyuldu. Beləliklə, sərhədlərimizin təhlükəsizliyinin təminatı məsələlərinin ən yüksək səviyyədə həll olunmasına başlanıldı.

2002-ci ilin oktyabrın 24-də sərhəd aviasiyasının yaradılması sərhədlərin mühafizəsi işində keyfiyyətcə yeni mərhələnin başlanğıcı oldu. DSX-nin balansına verilmiş təyyarə və vertolyotlar əsaslı təmir

edilərək xidmətə cəlb olundu, sərhədin havadan mühafizəsinin təşkili, dövlət sərhədində baş verən hadisələrə çevik reaksiya verilməsi və şəxsi heyətin təyinat yerinə vaxtında çatdırılması, dağlıq ərazilərdə və dənizdə xilasətmə əməliyyatlarının aparılması üçün sərhəd aviasiyasının istifadəsinə başlanıldı.

Prezident İlham Əliyevin hakimiyyətə gəlişi sərhədçilərimizin maddi-texniki baza ilə təchizatı işinə böyük töhfə verdi. 2004-cü ilin yanvarında Naxçıvan sərhəd dəstəsinin bazasında sərhəd diviziyası yaradıldı. 2005-ci ilin fevralında sərhəd gözətçi gəmilər dəstəsinin əsasında DSX-nin Sahil Mühafizəsinin yaradılması dəniz sərhədlərinin mühafizəsinə və Xəzərdə ölkəmizin maraqlarının daha yüksək

səviyyədə təmin edilməsinə geniş imkanlar yaratdı.

2007-ci il iyun ayının 12-də Prezident İlham Əliyevin Dövlət Sərhəd Xidməti Akademiyasının yaradılması barədə Sərəncam imzalaması Vətənimizin sərhəd mühafizəsi sisteminin təkmilləşdirilməsində mühüm rol oynadı.

DSX-nin fəaliyyətinin bir istiqaməti də gənclərdə hərbi-vətənpərvərlik tərbiyəsinin gücləndirilməsidir. DSX bu məqsədlə Təhsil, Gənclər və İdman nazirlikləri ilə hazırlanmış birgə plan əsasında müxtəlif məzmunlu tədbirlər həyata keçirir. Tez-tez sərhəd məntəqələrinə, zastavalara ekskursiyalar təşkil edilir, mərkəzi aparatda məktəblilərlə, tələbə-gənclərlə görüşlər, “Sərhəd” hərbi-idman oyunları, müxtəlif mövzularda təsviri və təbiiqi inəsənət sərgiləri, musiqi və ədəbiyyat müsabiqələri keçirilir, “Sərhədçi” jurnalının xüsusi buraxılışları, DSX-nin fəaliyyətini əks etdirən kitablar və bukletlər nəşr edilir. Belə bir cəhətə də diqqət yetirmək lazımdır ki, ərazilərimizin erməni işğalçılarından azad edilməsi uğrunda gedən döyüşlərdə və milli dövlətçiliyin qorunmasında sərhədçilərimiz mərdliklə vuruşmuş, igidlik nümunələri göstərmişlər. Bir çox hallarda ən qaynar nöqtələrdə məhz sərhədçilərimiz düşmən hü-

cumlarına sinə gərmişlər. Ağdəre bölgəsində sərhədçilərdən ibarət xüsusi təyinatlı sərhədçi taboru düşməni ağır itkilərə uğratmışdır. Bu döyüşlərdə qəhrəmancasına həlak olmuş baş leytenant Eldar Məmmədov Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı adına layiq görülmüş ilk sərhədçidir. Yüksək hərbi nizam-intizamı ilə fərqlənən Sərhəd Qoşunları Füzuli ətrafında da erməni işğalçılarına qarşı cəsarətlə döyüşmüşdür. Cəbrayıl, Horadiz, Zəngilan düşmən tərəfindən işğal olunan zaman sərhədçilər fədakarlıq göstərmiş, dinc əhalinin təhlükəsizliyini təmin etmişlər. Xüsusilə, Cəbrayıl rayonu ərazisində yerləşən Xudafərin məntəqəsi və Füzuli rayonunun Böyük Bəhmənli kəndində yerləşən sərhəd məntəqəsi uğrunda gedən döyüşlərdə

larca əsgər və zabit isə müxtəlif dövlət təltiflərinə layiq görülmüşlər. Qəhrəmanlıq göstərmiş sərhədçilərin xatirəsini əbədiləşdirmək üçün 7 sərhəd zastavasına onların adları verilmişdir.

Son vaxtlar beynəlxalq terrorizmə qarşı mübarizə artıq qlobal xarakter almışdır. Bu, hamını, xarici ölkələri də ciddi narahat edir. Beynəlxalq terrorizm, ilk növbədə, sərhəddən keçən terrorçular vasitəsilə həyata keçirilir. Onlar ya nəzarət-buraxılış məntəqəsindən keçə bilir, yaxud da sərhədin bir hissəsini pozmaqla buna nail olurlar. Sərhədçilər, eyni zamanda, qaçaqmalçılıq yolu ilə, yaxud da buraxılış məntəqələrindən narkotik maddələrin gizli keçirilməsi hallarının da qarşısını alırlar.

Müstəqillik illərinin hadisələri göstərdi ki, Sərhəd Qoşunlarında xidmət edən hər bir əsgər, hər bir zabit, hər bir komandir müstəqil dövlətinə, doğma vətəninə, millətinə, Azərbaycan dövlətçiliyinə sadıqdır. Millətə, dövlətə, dövlətçiliyə sədaqət çox geniş məfhumdur. Bu keyfiyyət, yeni vətəninə, millətinə sədaqət hər bir şəxsin yüksək mənəviyyata malik olmasındadır. İnsan yüksək mənəviyyata, mütərəqqi ənənələrə, xalqımızın milli-mənəvi dəyərlərinə, mentalitetinə sahib olmalıdır ki, onun vətəninə, xalqına sadıqlıyı tam, kamil olsun. Buna görə də sərhəd dəstələrində bu məsələ həmişə ön planda olur. Bu gün möhkəm əminliklə demək olar ki, artıq bizim mükəmməl səviyyədə formalaşmış Sərhəd Qoşunlarımız var və bu qoşunlar da Azərbaycanın sərhədlərinin keşiyində durublar.

Ölkəmizin mühüm coğrafi-strateji mövqeyə malik olması, müstəqil siyasət yeritməsi, böyük təbii sərvətlərə sahib olması, təbii ki, bəzi xarici qüvvələr tərəfindən Azərbaycana qarşı müxtəlif tənribat xarakterli fəaliyyətlər doğura bilər. Buna görə də ölkəmizdə ictimai-siyasi sabitliyin möhkəmlənməsi, sağlam mühitin bərqərar olması, xalqın birliyinin təmin edilməsi ehtimal olunan bütün çətinliklərin aradan qaldırılması üçün mühüm şərtidir. Bu sahədə ideoloji işin də yüksək səviyyədə aparıldığı Sərhəd Qoşunları həm də milli dövlətçiliyimizin, müstəqilliyimizin və yaranmış bugünkü ictimai-siyasi sabitliyin təminatçısı kimi çıxış edir.

Azərbaycan Respublikası Dövlət Sərhəd Xidmətinin xarici ölkələrin sərhəd xidmətləri, eləcə də müxtəlif beynəlxalq təşkilatlarla iktərəfli və coxtərəfli əlaqələri həyata keçirməsi sayəsində sərhədlərimizin mühafizəsi işi keyfiyyətcə daha da yüksəlib. Əminliklə demək olar ki, gün gələcək, Azərbaycanın sərhədləri bərpa ediləcək və ərazi bütövlüyü təmin olunacaqdır. O zaman sərhədçilərimizin üzərinə daha ağır və daha məsul vəzifələr düşəcəkdir - Azərbaycanın iqtisadi qüdrətinin daha da gücləndirilməsi üçün sabit, təhlükəsiz və dinc həyatın təmin olunması. Bunun üçün sərhədçilərimiz Vətənimizin hər bir qarşısını göz bəbəyi qoruyur.

Nigar CUMAYEVA, politoloq.